

župnik obavio, biti će valjana ženidba, budući da je oprost doista podijeljen.

Dr. Josip Pazman.

2. Juridički.

Primamo iz župe V. T. slijedeći događaj: u mojoj župi živi jedan čovjek u čudnovatim odnošajima. Živi u suložničtvu. Svoju zakonitu suprugu otjerao je od sebe i uzeo u kuću ženu jednoga domaćega čovjeka, koji se već više godina nalazi u Americi na zaradi. Dne 24. 2. 1908. rodila je suložnica spomenutoga čovjeka žensko dijete Maricu. Bivši ovdješnji župnik unesao je dijete u maticu krštenih kao nezakonito, u rubrici „Ime i prezime roditelja“ upisao je samo ime i prezime matere (žene odsutnoga „Amerikanca“), u „Opasci“ napisao je: „Dolazi N. N. i očituje se ocem djeteta (pred svjedocima).“ Dne 29. 5. 1912, rodilo se je obostrano vezanim suložnicima i drugo dijete Ivan. Doniješe dijete na krštenje, došao i sam otac i traži da upiše kao njegovo, dakako kao nezakonito. Dok ženidbena veza valjana opstoji, makar bio muž prije poroda odsutan koliko mu drago vremena, nema nitko prava uskratiti djetetu zakonitost njegova poroda. Spomenuto jedno i drugo dijete imalo bi se dakle upisati kao zakonito (na ime muža, koji boravi u Americi i na ime njegove žene, sada suložnice rečenog čovjeka, s kojim se je splela). Umoljavam dakle slavno uredništvo za mnijenje i razjašnjenje, napose da li je dijete rođeno 34. 2. 1907. pravo uneseno; ako nije, da li se imade što učiniti, da se matica ispravi? „Navodno“ ne zna se gdje, u kojem naime mjestu Amerike nalazi se zakoniti muž suložnice.“

Riješenje. Gragjansko naše pravo (§§ 138. 155.—159. o. gr. zak.) usvaja načelo rimskog prava (l. 5, D. II, 4): „Pater vero is est, quem nuptiae demonstrant.“ Dok „nuptiae“ postoje t. j. dok brak bude ili ništetnim proglašen, ili quoad vinculum razriješen (kod katolika samo smrću), ili dok ne budu supruzi sudbeno rastavljeni od stola i postelje, predmnijeva se (smatra se) dijete, što ga supruga rodi, djetetom njenoga muža, daklem djetetom obih zakonitih supruuga i kao takovo i samo zakonitim. Ova je predmjeva „praesumptio juris non de jure“, koja dopušta protivni dokaz. Nu dok taj protivni dokaz ne bude po ovlaštenom na to pred nadležnim sudom doprinešen te pravomoćnom odlukom istoga suda dijete nezakonitim proglašeno, pridržaje spo-

menuta predmjeva svoju moć, t. j. dijete se dotle smatra zakonitim, pak se kao takovo imade u maticu unijeti. Dok živi suprug (muž), ovlašten je jedino on, da pobije zakonitost rođenja djeteta; poslije njegove smrti ovlaštenu su na to jedino njegovi nasljednici. Suprug može pobijati zakonitost samo u roku od 3 mjeseca, otkako je za rođenje saznao (§§ 156. i 158. o. gr. zak.), a nasljednici samo u roku od 3 mjeseca, otkako je suprug umro (§ 159. o. gr. zak.).

I crkveno pravo usvaja (cap. 10. X. IV, 7) gore navedeno načelo rimskoga prava. Predmjeva dakle i crkveno pravo, jednako kao i naše građansko, da je, dok „nuptiae“ traju, djetetu otcem zakoniti suprug njegove matere. Predmjeva ova (praesumptio juris non de jure) pridržaje svoju moć dotle, dok protivni dokaz ne bude pružen te po nadležnoj crkvenoj oblasti dijete nezakonitim proglašeno; dotle se dakle smatra zakonitim, pak se kao takovo imade unijeti u maticu. Po građanskom našem pravu može, kako smo gore vidjeli, pobijati zakonitost rođenja samo muž ili njegovi baštinici t. j. osobe, čiji su privatno-pravni interesi tangirani zakonitošću odnosno nezakonitošću djeteta. Iz toga je jasno, da zakonitost odnosno nezakonitost rođenja po našem građanskom zakonu nosi samo privatno-pravni značaj. — Drugačije je po crkvenom zakonu. Po crkvenom pravu isključeno je nezakonito dijete od duhovničkog staliža i rođenja te od crkvene službe, dostojanstva ili časti (cap. 1. 6. 11. 14.—16. 18. X. I. 17; cap. 6. X. I. 18; can. 1. 12. 13. D. 56; cap. 7. 20. X. I. 6.; cap. 1. in VI. I, 11.; Sixtus Y. Const. „Postquam“ 3. dec. 1586. §§ 12. 17. 18.). K tomu pridolazi još, da je sablažnjivo za pravovjerni puk, ako se dijete, za koje se javno znade, da je u preljubu rođeno, vodi u crkvenim službenim knjigama (maticama) kao zakonito i da se u savezu s tim takovim smatra u crkvenom foru. Prema tomu nema zakonitost odnosno nezakonitost u crkvenom foru čisto privatno-pravni značaj, pa zato i pravopobijanje ne pripada u crkvenom foru lih suprugu ili njegovim nasljednicima, već se može i ureda radi istražiti. Ureda radi postupati će duhovna oblast samo onda, ako je bjelodano, da dijete ne potiče od zakonitog supruga.

Razloživ ovo, prelazimo na konkretni događaj. Dijete rođeno 24. 2. 1908. upisano je neispravno kao nezakonito, pošto u času upisivanja nije predležala odluka nadležne oblasti, kojom bi se upitnom djetetu uskraćivala zakonitost poroda. Iz istog razloga

imalo se je i dijete rođeno 29. 5. 1912. upisati kao zakonito, što je sadanji župnik, kako se čini, i uradio. Neispravno je takogjer po prijašnjem župniku u „Opasci“ zabilježeno, da je N. N. priznao se ocem pred svjedocima (najme djeteta rođenoga 24. 2. 1908.). Toga župnik nije smio učiniti, jer § 164. o. gr. zak. koji je valjda pred očima imao, radi o djetetu nezakonitom, a ne ob onom, koje se smatra zakonitim te glede kojega i ne može biti govora o priznanju očinstva. Počinjene ove pogriješke imadu se ispraviti, pa zato neka župnik izvadak iz matice krštenih djeteta rođenoga dne 24. 2. 1908. pošalje duhovnoj oblasti zajedno sa izvještajem svojim, a ova će preko vlade ishoditi nužne ispravke.

Pošto je u nazočnom događaju bjelodano, da ta djeca ne potiču od zakonitog supruga (muža), a ujedno je javna sablazan, što se vode kao zakonita, imati će župnik o rođenjima obavijestiti supruga u Americi i ponukati ga, neka se pred građanskim sudom opre zakonitosti njihova rođenja. Na suprugov zahtjev proglasiti će svjetovni sud tu djecu nezakonitom, što će se u matici krštenih zabilježiti (za oba fora crkveni i građanski). Ako pako župnik ne bi mogao obavijestiti supruga, ili ako bi se ovaj ustručavao pobijati zakonitost njihovu, morati će župnik cijelu stvar prijaviti duhovnoj svojoj oblasti, i tim je svojoj dužnosti kao crkveni službenik potpuno udovoljio. Duhovna je tada oblast zvana, da nakon provedenih izvada za crkveni samo forum donese odluku, kojom se ta djeca nezakonitom proglašuju, te istu u matici krštenih zabilježiti dade.

Dr. I. A. Ruspini.

Recenzije.

Dr. Dionizije Njaradi: „Sjedinjena crkva među Slavenima i njezin zaštitnik sv. Josafat Kuncevič, nadbiskup poločki, mučenik“. Zagreb 1912. Nakladom društva sv. Jeronima. Str. 108.

I opet se ispunila jedna velika praznina u našoj crkvenoj literaturi. Jedva imade koja partija iz crkvene povi-

jesti hrvatskomu narodu, a i hrvatskome svećenstvu manje poznata nego što je povijest unije slavenskih naroda. Malo je poznata povijest sjedinjenja u Hrvatskoj, a još manje u Ruskoj i Poljskoj. Unija u u Brestu spominje se tek s par riječi, o udesu njezinu malo tko znade. Zato dolazi u dobar čas knjiga Dra Njaradi-a, što ju je izdalo društvo sv. Jeronima pod gornjim naslovom.

Knjiga je pisana za puk laganim